

AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI: ERZURUM İLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Muhammed KUYUMCU*

Özet

Günümüzde akıllı telefonlar yediden yetmişe neredeyse herkes tarafından kullanılmaktadır. Özellikle internet teknolojisinin akıllı telefonlara eklemlenmesiyle birlikte bireyler iletişim kurmanın yanı sıra sosyal medya uygulamalarını kullanmaktan oyun oynamaya, müzik dinlemekten film izlemeye, fotoğraf çekmekten internette araştırma yapmaya kadar birçok eylemi yapma imkânı bulmuşlardır. Akıllı telefonların kullanıcılara sunmuş olduğu imkanlardan dolayı bireyin yaşamının vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Ancak bu durum bireylerin gün içerisinde akıllı telefonlarıyla çok fazla zaman geçirmelerine ve onlara bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır. Bunun sonucunda bireyler fiziksel, psikolojik ve sosyal olmak üzere birtakım rahatsızlıklar yaşamakta, bu durum bireylerin eğitim, aile, iş ve arkadaş çevresini olumsuz yönde etkilemektedir. Erzurum ilinde yaşayan bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın evrenini Erzurum İlinde yaşayan 15-64 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. Evren içerisinde kolayda örnekleme yoluyla 410 birey araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada bireylerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyini ölçmek için Kwon ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Türkçeye Demirci ve arkadaşları tarafından uyarlanan “Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ayrıca akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamazken, yaş, eğitim durumu ve medeni durum gibi değişkenler arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Telefon, Bağımlılık, Teknoloji, Akıllı Telefon Bağımlılığı.

*Bu çalışma Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo TV Sinema Anabilim Dalında 2021 yılında onaylanan, yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

**Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İletişim Bilimleri Doktora Programı Öğrencisi.

SMARTPHONE ADDICTION OF INDIVIDUALS LIVING IN ERZURUM PROVINCE

Abstract

Today, the adoption of smartphones has been tremendous all over the world. Especially with smartphones providing the opportunity to access the internet, individuals have been able to do many activities apart from communicating such as using social media platforms, playing digital games, checking their emails, taking photos, watching movies/videos, and listening to the radio. Smartphones have become an indispensable part of an individual's life due to the opportunities that they offer to people. However, this causes individuals to spend most of the time on their smartphones during the day, thus making them addicted to smartphones. As a result of excessive smartphone use, individuals experience physical, psychological and social disorders, which negatively affect the educational, academic and social life of individuals. This study was conducted to determine the level of smartphone addiction of individuals living in Erzurum province. Population consists of individuals aged 15-64 living in the province of Erzurum. 410 participants were included in the study using convenience sampling. In the study, Smartphone Addiction Scale, developed by Kwon et al. adapted to Turkish by Demirci et al. was used to measure the smartphone addiction level of individuals. As a result of the study, participants' smartphone addiction levels were found to be moderate. In addition, no significant difference was found between smartphone addiction level and gender, while significant differences were found between variables such as age, educational status, and marital status.

Keywords: Smartphone, Addiction, Technology, Smartphone Addiction

Giriş

İletişim insanoğlunun ilk zamanlarına kadar uzanan bir olgudur. İnsanlar başkalarıyla etkileşimde olmak, duygu ve düşüncelerini paylaşmak, fikirlerini aktarmak, başkalarıyla bir arada olmak ve sosyalleşmek için doğrudan veya dolaylı olarak iletişime ihtiyaç duymuştur. Aynı zamanda başkalarının da hislerini, düşüncelerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini anlamak için de iletişim halinde olmak istemiştir. Bu sebeple insanlar yaşadığı dönemin şartlarına ve eldeki imkanlara göre ihtiyaçlarını, beklentilerini ve isteklerini karşılayabilmek ve aktarabilmek için çeşitli iletişim araçlarını kullanmışlardır (Doğan, 2017: 3).

İnsanların kullandığı iletişim araçlarından biri de telefonlardır. İnternet teknolojisi ve bilişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler sıradan cep telefonlarının akıllı telefonlara dönüşmesine yol açmıştır. Ayrıca akıllı telefonların gösterişinin olması, fiyatının uygun olması, taşınmasının kolay olması, az yer kaplaması, kişisel olması ve kullanım alanlarının genişlemesi sonucu insanların yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Aktaş & Yılmaz, 2017: 86). Günümüzde yalnızca bir iletişim kurma işlevini yerine getirmeyen akıllı telefonlar kitap okuma, e-posta alışverişinde bulunma, kısa/uzun mesaj gönderme, online alışveriş yapma, mobil uygulamalar indirme, yeni kişilerle tanışma olanağı sağlama ve bilgiye daha hızlı ve daha çabuk ulaşım sağlaması gibi birçok işlevi de yerine getirmektedir. Bu durum bireylerin gün içerisinde akıllı telefonlarıyla çok fazla meşgul olmalarına ve onlara bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır (Bian & Leung, 2014: 2).

Dijital teknoloji çağında ortaya çıkan davranışsal bağımlılık türlerinden biri akıllı telefon bağımlılığıdır. Literatür taraması yapıldığında net bir tanımlanmamakla beraber genel olarak, bireylerin gün içerisinde aşırı akıllı telefon kullanımını akıllı telefon bağımlılığına neden olmaktadır. Yapılan araştırmalar aşırı akıllı telefon kullanımının bağımlılığa neden olduğunu ve kullanıcılar üzerinde fiziksel, sosyal ve kullanıcılar üzerinde fiziksel, sosyal ve psikolojik olmak üzere birtakım rahatsızlıklara yol açtığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda “Akıllı Telefon Bağımlılığı: Erzurum İli Üzerine Bir İnceleme” başlıklı makale çalışması, “Erzurum'da yaşayan bireylerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin tespit edilmesi” sorunsalı üzerinden sistematize edilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların telefon bağımlılık düzeyleri incelenerek bağımlılığın; yaş, cinsiyet, eğitim ve medeni durum gibi değişkenlerle bağlantısı analiz edilmiştir. Ayrıca bağımlılık düzeyiyle telefon kullanım amaçları, kullanım süreleri,

telefon değiştirme sıklığı, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medya kullanım süresi arasındaki ilişki test edilmiştir.

1. Akıllı Telefon Bağımlılığı

Geçmişten günümüze iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler zaman ve mekân sınırını ortadan kaldırmış, uzakta ve yakında bulunan kişilerle iletişim kurmayı kolaylaştırmıştır. İletişim teknolojilerinden biri olan sıradan cep telefonları toplumsal sistemin ve insanların günlük yaşamlarının en iç noktalarına kadar ulaşmıştır. Cep telefonları ilk ortaya çıktığında iletişim kurmada kolaylık, mobil olma ve her zaman iletişim halinde olma gibi düşünceler taşırken, zamanla hem bilişim teknolojisinde hem de internet teknolojisinde yaşanan gelişmelerden dolayı akıllı telefonlara dönüşmüştür (Karaarslan & Budak, 2012: 4549).

İnsanların önceden yalnızca iletişim kurma işlevini yerine getiren telefonlar, akıllı telefonlarla birlikte yeni bir evreye girmiş ve artık temel ihtiyacı gidermenin yanı sıra toplum içerisinde yeni bir kimlik oluşumu, gösteriş içerisinde olma ve zevk alma aracı haline dönüşmüştür. The Telegraph gazetesi tarafından yapılan araştırmada, günümüzde artık insanların gün içerisinde akıllı telefonlarıyla görüşme gerçekteşirmek yerine daha çok farklı amaçlar için akıllı telefonlarını kullandıklarını ortaya koymuştur. Yapılan araştırmaya göre, insanların telefon kullanma pratiklerinin değiştiğini, insanların eskisi kadar görüşme gerçekteşirmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca insanların akıllı telefonlarıyla en fazla internete bağlandıkları, sosyal medya sitelerine erişim sağladıkları ve müzik dinledikleri belirtilmiştir (Richmond, 2012).

Akıllı telefonların taşıdığı özellikler sayesinde insanlar onu yalnızca bir iletişim aracı olarak kullanmamış aynı zamanda bilgisayar, tablet, oyun makinesi, televizyon, radyo ve gazete gibi araçlar olarak da kullanmışlardır. Aynı zamanda mobil uygulamalar ve internet ağ bağlantılığı sayesinde görüntülü görüşme, bankacılık işlemleri yapma, yemek sipariş etme, sosyal medya platformlarına giriş yapma, navigasyon özelliği sayesinde kılavuzluk etme, veri paylaşma/alma, ticaret yapma, e-posta alışverişinde bulunma, online alışveriş yapma gibi eylemleri de gerçekteşirmek için de kullanmışlardır (Ada & Tatlı, 2012). Günümüzde akıllı telefonlar bireyler arasında iletişim kurma biçimini de değiştirmiştir. Eskiden yüz yüze görüşme gerçekteşirerek iletişim kuran insanlar akıllı telefonlarla birlikte mesajlaşma, görüntülü görüşme ve sosyal

medya platformları üzerinden zamandan ve mekândan bağımsız daha hızlı bir şekilde iletişim gerçekleştirmişlerdir (Hızarcı, 2018: 5).

Akıllı telefonlarda bulunan çeşitli yazılımlar ve donanımlar sayesinde insanoğlunun hayal dünyasının sınırlarını aşan yaşam tarzlarına hitap edebilen çeşitli uygulamalar geliştirilmiştir. Bu sebeple kullanıcılar zaman, mekân ve yer sınırı olmaksızın istedikleri enformasyona, eğlenceye veya çeşitli uygulamalara çok kolay bir şekilde erişme imkânı bulmuşlardır. Kısaca akıllı telefonlar kullanıcılarına her şeyi bir arada bulunduran ve yaşamlarını kolaylaştıran bir dünya sunmuştur. (Kwon & diğ., 2013: 1). Günümüzde çoğu kullanıcı kullandıkları akıllı telefonlarına kendilerini ifade eden anlamlar yüklemişler, ona değer vermişler ve yaşamlarını onun etrafında şekillendirmişlerdir. Aynı zamanda birey kendini toplumdan soyutlamış ve kendisine ait olan akıllı telefonuyla içli dışlı olmuştur (Çetinkaya, 2019: 21-22).

Yapılan araştırmalar akıllı telefonların dünya genelinde ne kadar çok kişi tarafından kullanıldığını göstermektedir. We are Social ve Hootsuite ortaklığında yapılan son araştırmaya göre, dünya genelinde akıllı telefon kullanıcı sayısı 2020 yılında 5,15 milyar kişiye ulaşmıştır. Ayrıca Türkiye üzerinde yapılan araştırmada 2020 yılında ülkede akıllı telefon kullanıcı sayısı 77 milyar kişiye ulaşmıştır. Bu rakam nüfusun yaklaşık %92'sine denk düşmektedir. Bu oran ülkede akıllı telefon kullanıcı sayısının ülke nüfusundan fazla olduğunu göstermektedir (We are Social, 2020). Statista'nın 2016 yılında yaptığı "Number of Mobile Phone Users Worldwide from 2015 to 2020" araştırma sonucuna göre, 2014 yılında dünya genelinde telefon kullanıcılarının %38'i akıllı telefon kullanırken, bu rakam 2016 yılında %62,9 ulaşmış, 2019 yılında ise bu rakamın 5 milyara ulaşacağı ön görülmüştür (Statista, 2016). Türkiye istatistik kurumunun (TÜİK) 2015 yılında yaptığı, "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasına" göre, insanların evlerinde akıllı telefonlara sahip olma oranı %96,8, sabit telefon bulundurma oranı ise %29,6'dır. Katılımcıların akıllı telefonları aracılığıyla internet ağlarına bağlanma oranı ise %64,7'dir (TÜİK, 2015).

Akıllı telefonlar aşırı kullanıldığı zaman bireylerinin günlük işlerini ve sorumluluklarını yerine getirmelerini engellemektedir. Birey gerçek dünyadan uzaklaşarak sanal dünyanın yapaylığına kendini kaptırmaktadır. Bu durumda birey, akıllı telefonunu bıraktığı zaman gerçek dünyanın yükümlülüklerini yerine getirirken sorunlar yaşamaktadır. Ortaya çıkan sorunlardan birisi de

bağımlılıktır (Hayırcı & Sarı, 2020: 62). Bağımlılık, kişinin bir objeye veya bir maddeye karşı sürekli istek duyması, onu sürekli arzulaması veya farklı bir kişinin isteği altında yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Uzbay, 2009: 9). Griffiths (2003: 557-560) bağımlılığı, her zaman kişinin biyolojik veya genetik eğilimi, psikolojisi, sosyal çevresi ve eylemlerinin kendi doğasını da içerisine alan pek çok unsurun birbirleriyle olan etkileşiminden ortaya çıkması olarak tanımlamıştır. Ünal (2015: 9) ise bağımlılığı, bir objenin veya bir varlığın kişilerin bedenleri üzerinde fiziksel, zihinsel ve ruhsal alanlarını olumsuz bir şekilde etkilemesi veya toplum içerisinde bulunduğu konuma, zamana ve mekâna göre kişiye zarar vermesi, olumsuz yönde etkilemesine rağmen maddeyi almasını sürdürmesi ve karşı konulamaz bir şekilde maddeye ihtiyaç duyması, onu sürekli olarak arzulaması olarak açıklamıştır.

Akıllı telefon teknolojisi doğru ve bilinçli bir şekilde kullanıldığı zaman hem bireylere hem de kurumlara büyük fayda sağlamaktadır. Ancak aşırı ve bilinçsiz kullanıldığı zaman bağımlılığa neden olmaktadır. Davranışsal bağımlılık türlerinden birisi olan akıllı telefon bağımlılığı, literatür incelemesi yapıldığında net bir tanımı bulunmamakla beraber genel olarak bireylerin aşırı akıllı telefon kullanımından dolayı kontrolünü kaybetmesi ve bunun sonucunda fiziksel, sosyal ve psikolojik olmak üzere birtakım sorunların meydana gelmesi olarak tanımlanmaktadır (Meral, 2017: 15-16).

2. Akıllı Telefon Bağımlılığı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Günümüzde akıllı telefonların kontrolsüz ve bilinçsiz bir şekilde kullanılması, kullanıcılar üzerinde birtakım olumsuzluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda araştırmacılar, akıllı telefonların kullanıcılar üzerinde etkisini incelemek için çeşitli araştırmalar yapmışlardır. Aslan ve Aylaz yaptıkları çalışmada (2014: 17-18) akıllı telefon bağımlılığının el bölgesinde uyuşukluk, boyun bölgesinde tutulma, uykuda geçirilen zamanın azalması, gözde kızarıklık gibi fiziksel rahatsızlıklara neden olabileceğini belirtmişlerdir. Ünal (2015: 8) akıllı telefonların aşırı şekilde kullanılması sonucu bireylerde oluşan fiziksel ve psikolojik problemleri şu şekilde açıklamıştır;

- Gün içerisinde sürekli telefonlarıyla uğraşan bireylerde, baş ağrısı, gözlerde yorgunluk belirtisi ve gözde sulanma gibi fiziksel rahatsızlıklar oluşmaktadır.

- Kullanıcıların sosyal ağ platformlarında, telefon görüşmelerinde ve mesajlaşma uygulamalarında çok fazla vakit harcamaları, onların gerçek

hayattan soyutlanmasına ve asosyalleşmelerine neden olmaktadır.

- Gün içerisinde durmadan akıllı telefonlarını kontrol eden bireylerde, yaptıkları işlerde konsantrasyon kaybı yaşamalarına sebep olmaktadır.
- Akıllı telefonlarda zamanla sosyal medya uygulamalarının yaygınlaşmasıyla bireyler, çok rahat bir şekilde farklı insanlarla iletişim kurma imkanına erişmiş ancak bu da bireyleri uygun olmayan ve tehlikeli alanlara girebilme riskini oluşturmuştur.
- Çeşitli casus programlarıyla kullanıcıların mahremiyet alanına kolay bir şekilde erişilmiş ve müdahale edilmiştir.

Genel olarak zamanlarının çoğunu akıllı telefon kullanarak geçiren gençlerde fiziksel açıdan görme kaybına, duyma problemine, yeme bozukluğundan dolayı obeziteye, psikolojik açıdan duygu-durum değişikliğine, depresyona ve zihinsel gelişimin yavaşlaması gibi sorunlara neden olmaktadır (Park & Park, 2014: 147). Ayrıca akıllı telefon bağımlılığı bireylerin sanal alemde sosyalleşmesine gerçek dünyada ise yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Birey sanal alemde gördüklerini gerçekmiş gibi algılayarak gerçek dünyadan uzaklaşmaktadır (Şata vd., 2016: 157).

Mok vd. (2014: 820-822) zamanlarının çoğunu akıllı telefon kullanarak harcayan bireylerde gerçek yaşamdan kopmalar, akademik kabiliyetlerinde azalmalar, toplum ve aile içerisindeki ilişkilerde problemler, bilekte ve boyun bölgelerinde ağrı, gözde bulanıklaşma gibi fiziksel, ruhsal ve toplumsal problemlerin ortaya çıkabileceğini belirtmişlerdir. Kwon ve arkadaşları, akıllı telefon bağımlılığı problemini örnek vererek açıklamışlardır. Cadde üzerinde akıllı telefonlarından başlarını kaldırmayan yayalar trafik işaretlerine dikkat etmediği için araba çarpması gerçekleşebilmektedir. Kazanın sonucunda yaralanmalar hatta ölümler meydana gelebilmektedir. Aynı şekilde ergen çocukların hem internet oyunlarına hem de akıllı telefonlarına yükledikleri oyunlara bağımlı oldukları görülmüştür. Bu sebeple, kendilerini derslere veremedikleri için eğitim ve öğrenim hayatında başarısız olmuşlardır (Kwon vd., 2013: 1).

Elhai vd. (2016: 512-513) aşırı akıllı telefon kullanımının depresyon, kızgınlık, dokunma ihtiyacı ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile olan ilişkisini incelemişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bireylerin depresyon düzeyi yükseldiği zaman akıllı telefon kullanımının düştüğü sonucuna varılmıştır. Depresyonda

olan bireylerin canının bir şey yapmak istememesi ve kimseyle görüşmek istememesi bu durumu açıklamaktadır. Ayrıca bireylerin iletişim halinde olma isteği arttıkça ve kaygı düzeyleri yükseldikçe akıllı telefonları daha fazla kullandıkları belirtilmiştir. Bian ve Leung, akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile yalnızlık ve utangaçlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. İnceleme sonucunda neredeyse öğrencilerin tamamının akıllı telefonlara bağımlı olduğunu bunun sonucunda da öğrencilerin iş, okul ve aile içerisinde problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca toplum içerisinde kendini ifade edemeyen, utangaç, yalnız ve diğer bireylerle yüz yüze iletişim kurmakta zorlanan kişilerin akıllı telefonlar sayesinde sosyal medya hesaplarından veya WhatsApp üzerinden diğer kişilerle iletişim kurabildikleri ve kendilerini daha iyi ifade edebildikleri görülmüştür. Bu durumda olan katılımcıların akıllı telefonlarıyla çok fazla zaman geçirdikleri için diğer kişilere göre akıllı telefonlara daha fazla bağımlı oldukları tespit edilmiştir (Bian & Leung, 2014: 7-12).

Yılmaz vd. (2015: 29) 14-18 yaş arası ergenlerde sosyal kaygı ve mobil bağımlılık arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, sosyal kaygı düzeyi yüksek olan ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin de yüksek olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca kadınların erkeklere göre daha fazla akıllı telefonlarıyla zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Mert ve Özdemir (2018: 96-97) 300 kişinin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, telefon kullanım süresi arttıkça kişilerin yalnızlık seviyelerinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Aktaş ve Yılmaz (2017: 93) üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ile yalnızlık ve utangaçlık arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, yalnızlık ve utangaçlık duygusunun akıllı telefon bağımlılık düzeyini arttırdığını belirtmişlerdir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak anket formu ve kişisel bilgi formu tercih edilmiştir. Çalışmada Kwon vd. (2013) tarafından geliştirilen, Türkçe formuna Demirci ve arkadaşları tarafından (2014) uyarlanan “Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği (ATBÖ)” kullanılmıştır. 6’lı Likert tipiyle derecelendirilen ölçek 33 maddeden oluşturulmuş olup “(1) Kesinlikle Hayır ve (6) Kesinlikle Evet” aralığında hazırlanmıştır. Ölçek 33 ile 198 puan aralığındadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alpha

kat sayısı 0,967 olarak bulunmuştur. Demirci ve arkadaşları 0,947 olarak bulunmuşlar, araştırmanın güvenilirliği ise 0,958 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçek günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans, pozitif beklenti, yoksunluk, sanal yönelimli ilişkiler, aşırı kullanım, sosyal ağ ve fiziksel belirtiler olmak üzere 7 alt faktörden oluşmaktadır. Ölçekte günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans faktörünü 1, 2, 5, 29, 30, 31, 32, 33 soruları, pozitif beklenti faktörünü 6, 7, 8, 9, 20 soruları, yoksunluk faktörünü 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 soruları, sanal yönelimli ilişkiler faktörünü 21, 22, 23, 26 soruları, aşırı kullanım faktörünü 17, 18, 19, 28 soruları, sosyal ağ bağımlılığı faktörünü 24, 25 soruları ve fiziksel belirtiler faktörünü 3, 4, 27 soruları karşılamaktadır (Demirci vd. 2014).

Araştırma evrenini Türkiye sınırları içerisinde yer alan Erzurum İlinde yaşayan 15-64 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. Araştırma evreninden örneklem büyüklüğü hesaplandığında %95 güven düzeyine bağlı olarak %5 hata payı göz önünde bulundurulmuş ve en az 384 örneklem sayısına ulaşılmıştır (Gegez, 2010: 225). Ancak katılımcıların anket formlarını hatalı ve eksik doldurma ihtimali göz önünde bulundurularak 410 kişinin katılımıyla çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir. Araştırma evreninden olasılıksız örnekleme türlerinden kolayda örneklem yoluyla 410 birey araştırmanın örneklemini belirlenen katılımcı sayısına ulaşmaya kadar örnek bulunmaya devam edilmektedir. Bu süreçte ulaşılabilen ve anketi cevaplandıran herkes örneğe dahil edilmektedir. Bu örneklem yönteminin araştırmanın amacına uygun olması, kısa sürede birden fazla kişiye ulaşılabilmesi ve maliyet açısından uygun olması nedeniyle araştırmada tercih edilmiştir (Altunışık vd. 2010: 140).

Araştırma kapsamı bağlamında daha iyi sonuçlar elde edebilmek için 15 yaş altı ila 65 yaş ve üstü bireylere yer verilmemiştir. 0-14 yaş arası genç nüfus, 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfus olarak adlandırılmaktadır. Bu iki grup ekonomik olarak başkalarına bağımlı oldukları için bağımlı nüfus olarak bilinmektedir. Ancak 15-64 yaş arasındaki bireyler ekonomik olarak bağımsız, çalışan, üreten, kazanç sağlayan aktif bir nüfus olarak bilinmektedir (Bozkurt, 2018: 76). Bu bağlamda araştırma 15-64 yaş arası bireylerin katılımıyla sınırlı tutulmuştur. Katılımcılar "15-24", "25-34", "35-44", "45-54", "55-64" olmak üzere beş farklı yaş kategorisine ayrılmıştır. Ayrıca TÜİK'ten alınmak istenilen verilere tam olarak erişim sağlanamaması nedeniyle kota uygulamasına gidilememiştir (TÜİK). Bu sebeple araştırmaya katılan katılımcılar rastgele seçilmiştir. Ayrıca araştırmanın

sınırlılıkları bağlamında İlde bulunan hastaneler, huzurevleri, askeri ve polis lojmanları, camiler, devlet ve kamu gibi kurumlar araştırmanın dışında tutulmuştur.

Erzurum İlinde yaşayan bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini tespit etmek araştırmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Bu kapsamda anket formu oluşturulmuş ve araştırmanın temel sorunsalı incelenmiştir. Belirtilen temel sorunsal bağlamında hipotezler oluşturulmuştur. Bu hipotezler şunlardır;

H1 Akıllı telefon bağımlılık düzeyi cinsiyet ve yaş ile ilişkilendirildiğinde kullanıcılar arasında anlamlılık söz konusudur.

H2 Akıllı telefon bağımlılık düzeyi eğitim seviyesi ve medeni durum ile ilişkilendirildiğinde kullanıcılar arasında anlamlılık söz konusudur.

H3 Akıllı telefon bağımlılık düzeyi telefon kullanım süresi ve telefon değiştirme sıklığı ile ilişkilendirildiğinde kullanıcılar arasında anlamlılık söz konusudur.

H4 Akıllı telefon bağımlılık düzeyi kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medya kullanım süresi ile ilişkilendirildiğinde kullanıcılar arasında anlamlılık söz konusudur.

H5 Akıllı telefon bağımlılık düzeyi akıllı telefon kullanım amaçlarına göre kullanıcılar arasında anlamlılık söz konusudur.

Veriler 2020 yılı Kasım ayının 10-25 arasında araştırmanın geçtiği Erzurum İlinde toplanmıştır. Gönüllülük esası göz önünde bulundurularak 410 bireyin katılımıyla yüz yüze anket tekniği uygulanmıştır. Öncelikle 50 kişinin katılımıyla pilot çalışma yapılmış, gerekli düzenlemeler ve kontroller alındıktan sonra uygulamaya geçilmiştir. 25 anket formu hatalı ve eksik doldurulduğu için araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu bağlamda örneklem sayısı 385 katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların anket formlarını ortalama 10 dakikalık süre içerisinde doldurdıkları gözlemlenmiştir.

Araştırma bağlamında toplanan verilerin bütün istatistiksel analizleri SPSS for Windows 24 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde öncelikli olarak katılımcıların anket formunda yer alan sosyo-demografik bilgilere verdikleri cevapların frekansları ve yüzdelik dağılımları alınarak başlanmıştır. Devamında araştırmadaki ölçeğe ve alt boyutlarına ait betimleyici analizlerin verilmesinde ise ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Elde edilen verilerin dağılımı incelenirken, merkezi eğilim ölçümlerinden ortalama-medyanın yakınlığı ve basıklık-çarpıklık değerleri incelenmiş ve bu değerler beklenen sınırlar içerisinde olduğundan dolayı parametrik testler

kullanılmıştır. İstatistiksel olarak %95 güven düzeyinde test edilmiş olup ölçülen akıllı telefon bağımlılık düzeyinin demografik gruplar arasındaki farklarının belirlenmesinde ikili grupların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem için T-testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Ölçeğin boyutları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için Pearson Korelasyon analizi yapılmış olup ölçeğe ait güvenilirlik düzeylerinin belirlenmesinde Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ayrıca akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile gruplar arasındaki farkın kaynağı Post-Hoc testlerinden Scheffe testi ile belirlenmiştir.

4. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; 385 katılımcıyla gerçekleştirilen anket formundan elde edilen verilerin analizlerine ilişkin ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Faktör	Güvenilirlik	Madde Sayısı
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma ve Tolerans Faktörü	0,888	8
Yoksunluk Faktörü	0,847	5
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	0,850	7
Aşırı Kullanım Faktörü	0,709	4
Sosyal Ağ Faktörü	0,733	4
Fiziksel Belirtiler Faktörü	0,715	2
Pozitif Beklentiler Faktörü	0,794	3
Telefon Bağımlılığı Genel	0,958	33

Tablo 1: Ölçeğin ve Alt Faktörlerinin Güvenilirlik Analizi

Tablo 1 incelendiğinde 33 maddeden oluşan ölçeğin güvenilirlik Cronbach's Alpha katsayı değeri 0,958 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin güvenilirliğinin seviyesinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	198	51,4
	Erkek	187	48,6
Yaş	15-24 yaş	123	31,9
	25-34 yaş	100	26,0
	35-44 yaş	69	17,9
	45-54 yaş	53	13,8
	55-64 yaş	40	10,4

Eğitim Durumu	İlköğretim	51	13,2
	Ortaöğretim	70	18,2
	Lise	124	32,2
	Üniversite	105	27,3
	Lisansüstü	35	9,1
Medeni Durum	Evli	168	43,6
	Bekâr	217	56,4
Demografik	Grup	n	%

Tablo 2: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; cinsiyet açısından katılımcıların %51,1'inin kadın (198), %48,6'unun erkek (193) olduğu saptanmıştır. Yaş açısından incelendiğinde katılımcıların %31,9'unun 15-24 yaş (123), %26,0'ının 25-34 yaş (100), %17,9'unun 35-44 yaş (69), %13,8'inin 45-54 yaş (53) ve %10,4'ünün 55-64 yaş (40) arası olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu açısından incelendiğinde katılımcıların %13,2'sinin ilköğretim (51), %18,2'sinin ortaöğretim (70), %32,2'sinin lise (124), %27,3'ünün üniversite (105) ve %9,1'inin lisansüstü (35) olduğu belirlenmiştir. Son olarak medeni durum açısından incelendiğinde katılımcıların %43,6'sının evli (168) olduğu, %56,4'ünün ise bekar (217) olduğu saptanmıştır.

Günde Ortalama Telefon Kullanma Süresi	0-1 saat	39	10,1
	2-3 saat	140	36,4
	4-5 saat	105	27,3
	6-7 saat	61	15,8
	8 saat ve üzeri	40	10,4
Telefon Değişirme Süresi	0-1 yılda bir	28	7,3
	2 yılda bir	52	13,5
	3 yılda bir	83	21,6
	4 yılda bir	66	17,1
	5 yıl ve üzeri	156	40,5
Sahip Olunan Sosyal Medya Sayısı	Hiç Kullanmıyorum	48	12,5
	1 tane	64	16,6
	2 tane	105	27,3
	3 tane	86	22,3
	4 tane ve üzeri	82	21,3
Sosyal Medyada Geçen Süre	Hiç Kullanmıyorum	49	12,7
	0-1 saat	69	17,9
	2-3 saat	152	39,5
	4-5 saat	84	21,8
	6 saat ve üzeri	31	8,1

		Toplam	385	100,0
Telefonu Kullanma Amacı*	İletişim/Haberleşmek		343	23,6
	Mesajlaşmak		182	12,5
	İnternette Gezinmek		195	13,4
	Sosyal Medya (Facebook/Instagram)		328	22,6
	Fotoğraf/Video Çekmek		149	10,2
	Oyun Oynamak/Müzik Dinlemek		245	16,9
	Diğer		12	0,8
	Toplam		1454	100,0

Tablo 3: Katılımcıların Akıllı Telefon Kullanım Bilgilerine Göre Dağılımları

Katılımcıların günde ortalama telefon kullanım süresi %10,1'inin 0-1 saat, %36,4'ünün 2-3 saat, %27,3'ünün 4-5 saat, %15,8'inin 6-7 saat ve %10,4'ünün 8 saat ve üzeri günde ortalama telefon kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların akıllı telefon değiştirme süreleri incelendiğinde; %7,3'ünün 0-1 yılda bir, %13,5'inin 2 yılda bir, %21,6'sının 3 yılda bir, %17,1'inin 4 yılda bir ve %40,5'inin 5 yıl ve üzeri değiştirdikleri bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların akıllı telefonları üzerinden kullanılan sosyal medya sayısı incelendiğinde; %12,5'inin hiç kullanmadıkları, %16,6'sının 1 tane, %27,3'ünün 2 tane, %22,3'ünün 3 tane ve %21,3'ünün 4 ve üzeri kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların akıllı telefonları üzerinden günde ortalama sosyal medya kullanım süreleri incelendiğinde; %12,7'sinin hiç kullanmadıkları, %17,9'unun 0-1 saat, %39,5'inin 2-3 saat, %21,8'inin 4-5 saat ve %8,1'inin 6 saat ve üzeri kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların akıllı telefon kullanım amacına verdikleri cevaplar en yüksek olandan en düşük olana kadar yüzdeler ile gösterilmiş ölçek ve alt boyutlar arasında karşılaştırma yapılmamıştır. Katılımcıların çeşitli amaçlar için akıllı telefonlarını kullanması nedeniyle birden fazla seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların akıllı telefon kullanım amaçları incelendiğinde; katılımcıların %23,6'sının iletişim/haberleşmek için (343), %22,6'sının sosyal medya uygulamalarını kullanmak için (328), %16,9'unun oyun oynamak/müzik dinlemek için (245), %13,4'ünün internette gezinmek için (195), %12,5'inin mesajlaşmak için (182), %10,2'sinin fotoğraf çekmek/video izlemek için (149) ve %0,82'sinin ise diğer eylemler için (12) kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır.

		s.s.
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma ve Tolerans Faktörü	3,44	1,15
Yoksunluk Faktörü	3,20	0,95
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	2,32	1,00

*Çoklu cevap olduğundan n sayısı farklılık gösterebilir.

Aşırı Kullanım Faktörü	3,24	1,04
Sosyal Ağ Faktörü	3,09	1,35
Fiziksel Belirtiler Faktörü	3,14	1,09
Pozitif Beklentiler Faktörü	3,18	1,04
Telefon Bağımlılığı Genel	3,14	0,91

Tablo 4: Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğine Ait Betimleyici Bulgular

Yukarıdaki tabloda bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi incelenmiştir. Bu bağlamda Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği ve alt faktörleri incelenmiş elde edilen puanlar yüzdelik değerlerle gösterilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortalama puanlar değerlendirildiğinde akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden ortalama %3,14 (103,62) oranında puan elde edilmiştir. Bu değer bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin orta seviyede olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmanın betimleyici bulgularına göre; günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans faktörü katılımcılardan en yüksek puanı alırken ($=3,44\pm 1,15$), sanal yönelimli ilişkiler faktörü en düşük puanı almıştır ($=2,32\pm 1,00$). Ölçekte yer alan sorulara yönelik katılımcılar en yüksek puanı (4,43) “Akıllı telefonumla meşgul iken rahatsız edilmek beni sınırlendirir” maddesine verirken, en düşük puanı (2,02) “Akıllı telefondaki arkadaşlarımla zaman geçirmeyi gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla ya da diğer aile bireyleriyle zaman geçirmeye tercih ediyorum” maddesine vermişlerdir.

	Cinsiyet	n		s.s	T	sd	p
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma ve Tolerans Faktörü	Erkek	198	3,48	1,18	0,659	383	0,510
	Kadın	187	3,40	1,12			
Yoksunluk Faktörü	Erkek	198	3,24	0,94	0,757	383	0,450
	Kadın	187	3,16	0,96			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	Erkek	198	2,22	0,99	-2,000	383	0,046*
	Kadın	187	2,42	1,00			
Aşırı Kullanım Faktörü	Erkek	198	3,22	1,05	-0,425	383	0,671
	Kadın	187	3,27	1,04			
Sosyal Ağ Faktörü	Erkek	198	3,03	1,37	-0,906	383	0,366
	Kadın	187	3,16	1,34			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	Erkek	198	3,18	1,13	0,689	383	0,491
	Kadın	187	3,10	1,05			
Pozitif Beklentiler Faktörü	Erkek	198	3,03	1,00	2,805	383	0,005*
	Kadın	187	3,33	1,06			
Telefon Bağımlılığı Genel	Erkek	198	3,12	0,94	-0,436	383	0,663
	Kadın	187	3,16	0,90			

*p<0,05

Tablo 5: Akıllı Telefon Bağımlılığının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına Yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

Akıllı telefon bağımlılık düzeyinin cinsiyete göre katılımcılar arasında farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için T-testi analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile katılımcıların cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Kadın katılımcıların (187 kişi, %3,16) erkek katılımcılara (198 kişi, %3,12) göre akıllı telefonlarını daha fazla kullandıkları görülmektedir. Ancak alt faktörler incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığı düzeyi ile cinsiyet açısından sanal yönelimli ilişkiler faktörü ve pozitif beklentiler faktörü arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

	Yaş	n		s.s	F	p	Scheffe
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma ve Tolerans Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	4,27	0,94	82,324	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,77	0,83			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	3,01	0,84			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,57	0,87			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	1,96	0,53			
Yoksunluk Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	3,72	0,88	33,296	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,36	0,81			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,98	0,83			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,75	0,82			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	2,20	0,62			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	2,66	1,02	16,719	0,000*	(1-3)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	2,51	0,93			(1-4)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,20	0,94			(1-5)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	1,97	0,87			
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	1,43	0,56			
Aşırı Kullanım Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	3,92	0,97	50,857	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,43	0,84			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,93	0,77			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,63	0,85			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	2,04	0,45			
Sosyal Ağ Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	4,00	1,19	56,591	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,26	1,05			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,85	1,12			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,26	1,02			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	1,39	0,69			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	3,78	0,99	45,330	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,40	0,94			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,85	0,82			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,57	0,90			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	1,83	0,60			
Pozitif Beklentiler Faktörü	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	3,77	1,00	31,125	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,29	0,87			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,95	0,86			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,74	0,91			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	2,03	0,53			

Telefon Bağımlılığı Genel	15-24 yaş ⁽¹⁾	123	3,78	0,79	70,838	0,000*	(1-2)
	25-34 yaş ⁽²⁾	100	3,35	0,70			(1-3)
	35-44 yaş ⁽³⁾	69	2,86	0,66			(1-4)
	45-54 yaş ⁽⁴⁾	53	2,55	0,70			(1-5)
	55-64 yaş ⁽⁵⁾	40	1,92	0,39			

Tablo 6: Akıllı Telefon Bağımlılığının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Anova Analiz Sonuçları

Akıllı telefon bağımlılık düzeyinin eğitim durumuna göre katılımcılar arasında farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Anova analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile eğitim durumu arasındaki farkın kaynağı Scheffe testi ile belirlenmiştir. Tablo 6. incelendiğinde günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans ($F= 23.341$; $p=0.000$; $p<0.05$), yoksunluk ($F= 6.631$; $p=0.000$; $p<0.05$), sanal yönelimli ilişkiler ($F= 4.656$; $p=0.000$; $p<0.05$), aşırı kullanım ($F= 10.672$; $p=0.000$; $p<0.05$), sosyal ağ ($F= 17.057$; $p=0.000$; $p<0.05$), fiziksel belirtiler ($F= 11.674$; $p=0.000$; $p<0.05$) ve pozitif beklentiler ($F= 8.311$; $p=0.000$; $p<0.05$) faktör düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılık düzeyi istatistiksel olarak %95 güven aralığında %5 hata payı göz önünde bulundurularak incelendiğinde aralarında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda akıllı telefon bağımlılığı düzeyi ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($F= 15.601$; $p=0.000$; $p<0.05$). İlköğretim mezunlarının ($=2,36$) akıllı telefon bağımlılığı genel düzeyleri ortaöğretim ($=2,97$), lise ($=3,43$), üniversite ($=3,26$) ve lisansüstü ($=3,25$) mezunlara oranla daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların aldığı eğitim seviyesi arttıkça bağımlılık düzeyi artmakta, eğitim seviye azaldıkça bağımlılık düzeyi azalmaktadır.

	Medeni Durum	n		s.s	t	sd	p
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma Ve Tolerans Faktörü	Evli	168	2,79	0,98	-11,247	383	0,000*
	Bekâr	217	3,95	1,01			
Yoksunluk Faktörü	Evli	168	2,85	0,87	-6,753	383	0,000*
	Bekâr	217	3,47	0,92			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	Evli	168	1,93	0,84	-7,025	383	0,000*
	Bekâr	217	2,61	1,01			
Aşırı Kullanım Faktörü	Evli	168	2,76	0,87	-8,811	383	0,000*
	Bekâr	217	3,62	1,01			
Sosyal Ağ Faktörü	Evli	168	2,39	1,16	-10,006	383	0,000*
	Bekâr	217	3,63	1,24			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	Evli	168	2,62	0,95	-9,132	383	0,000*
	Bekâr	217	3,55	1,02			

Pozitif Beklentiler Faktörü	Evli	168	2,70	0,93	-8,706	383	0,000*
	Bekâr	217	3,55	0,96			
Telefon Bağımlılığı Genel	Evli	168	2,64	0,78	-10,789	383	0,000*
	Bekâr	217	3,53	0,83			

Tablo 7: Akıllı Telefon Bağımlılığının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına Yönelik T-Testi Analiz Sonuçları

T-Testi Analiz Sonuçları

Akıllı telefon bağımlılık düzeyinin medeni duruma göre katılımcılar arasında farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için T-testi analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile katılımcıların medeni durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Tablo 7. incelendiğinde günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans ($t=-11.247$; $p=0,000$; $p<0.05$), yoksunluk ($t=-6.753$; $p=0,000$; $p<0.05$), sanal yönelimli ilişkiler ($t=-7.025$; $p=0,000$; $p<0.05$), aşırı kullanım ($t=-8.811$; $p=0,000$; $p<0.05$), sosyal ağ ($t=-10.006$; $p=0,000$; $p<0.05$), fiziksel belirtiler ($t=-9.132$; $p=0,000$; $p<0.05$) ve pozitif beklentiler ($t=-8.706$; $p=0,000$; $p<0.05$) faktör düzeylerinin eğitim durumuna göre farklılık düzeyi istatistiksel olarak %95 güven aralığında %5 hata payı göz önünde bulundurularak incelendiğinde aralarında anlamlılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Genel olarak bakıldığında akıllı telefon bağımlılık düzeyinin medeni duruma göre, farklılık düzeyi istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği belirlenmiştir ($t=-10.789$; $p=0,000$; $p<0.05$). Ayrıca bekar katılımcıların ($n=3,53$) evli katılımcılara ($n=2,64$) göre akıllı telefonlara daha fazla bağımlı olduğu görülmüştür.

	Günde Ortalama Telefon Kullanımı	n		s.s	F	p	Scheffe
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma ve Tolerans Faktörü	0-1 saat ⁽¹⁾	39	1,94	0,55	46,858	0,000*	(1-2)
	2-3 saat ⁽²⁾	140	3,09	1,06			(1-3)
	4-5 saat ⁽³⁾	105	3,83	0,94			(1-4)
	6-7 saat ⁽⁴⁾	61	4,01	0,98			(1-5)
	8 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	40	4,25	0,76			
Yoksunluk Faktörü	0-1 saat ⁽¹⁾	39	2,23	0,58	28,062	0,000*	(1-2)
	2-3 saat ⁽²⁾	140	2,98	0,88			(1-3)
	4-5 saat ⁽³⁾	105	3,33	0,81			(1-4)
	6-7 saat ⁽⁴⁾	61	3,59	0,95			(1-5)
	8 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	40	3,99	0,77			

Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	0-1 saat ⁽¹⁾	39	1,31	0,47	26,691	0,000*	(1-2)
	2-3 saat ⁽²⁾	140	2,11	0,93			(1-3)
	4-5 saat ⁽³⁾	105	2,37	0,87			(1-4)
	6-7 saat ⁽⁴⁾	61	2,88	0,94			(1-5)
	8 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	40	3,01	1,00			
Aşırı Kullanım Faktörü	0-1 saat ⁽¹⁾	39	1,91	0,47	41,444	0,000*	(1-2)
	2-3 saat ⁽²⁾	140	3,04	0,95			(1-3)
	4-5 saat ⁽³⁾	105	3,37	0,80			(1-4)
	6-7 saat ⁽⁴⁾	61	3,74	0,95			(1-5)
	8 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	40	4,18	0,95			

Tablo 8: Akıllı Telefon Bağımlılığının Telefon Kullanım Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Anova Analiz Sonuçları

Bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile günde ortalama telefon kullanım süresine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Anova analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile günde ortalama telefon kullanım süresi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile günde ortalama telefon kullanım süresi grupları arasındaki farkın kaynağı Scheffe testi ile incelenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans ($F=46.858$; $p=0.000$; $p<0.05$), yoksunluk ($F=28.062$; $p=0.000$; $p<0.05$), sanal yönelimli ilişkiler ($F=26,691$; $p=0.000$; $p<0.05$), aşırı kullanım ($F=41,444$; $p=0.000$; $p<0.05$), sosyal ağ ($F=44,915$; $p=0.000$; $p<0.05$), fiziksel belirtiler ($F=41,958$; $p=0.000$; $p<0.05$) ve pozitif beklentiler ($F=24,879$; $p=0.000$; $p<0.05$) faktör düzeylerinin günde ortalama telefon kullanım süresine göre farklılık düzeyi istatistiksel olarak %95 güven aralığında %5 hata payı göz önünde bulundurularak incelendiğinde aralarında anlamlılık gösterdiği saptanmıştır.

Akıllı telefon bağımlılığı düzeyi ile günde ortalama telefon kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($F=53,554$; $p=0.000$; $p<0.05$). Akıllı telefonunu 0-1 saat kullananların ($\bar{x}=1,90$), 2-3 saat ($\bar{x}=2,88$), 4-5 saat ($\bar{x}=3,34$), 6-7 saat ($\bar{x}=3,67$) ve 8 saat ve üzeri ($\bar{x}=3,94$) kullananlara göre akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha düşüktür. Bu bağlamda günde ortalama akıllı telefon kullanımı fazla olan katılımcıların daha az olan katılımcılara oranla bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

	Telefon Değişirme Sıklığı	n		s.s	F	p	Scheffe
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma Ve Tolerans Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,99	0,96	8,309	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,54	1,19			(3-5)
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,64	0,98			(4-5)
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,76	1,03			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	3,07	1,20			
Yoksunluk Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,81	0,86	5,190	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,14	0,98			
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,25	0,85			
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,37	0,87			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	3,02	0,98			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	2,99	0,94	5,169	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	2,40	0,97			
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	2,34	0,93			
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	2,40	0,98			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,12	1,00			
Aşırı Kullanım Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,80	0,88	5,712	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,42	1,07			
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,32	1,00			
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,40	0,98			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,98	1,04			
Sosyal Ağ Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,64	1,28	6,022	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,32	1,22			(4-5)
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,22	1,17			
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,41	1,32			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,71	1,42			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,57	1,04	5,514	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,29	1,05			(3-5)
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,33	0,93			
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,31	1,12			
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,84	1,12			
Pozitif Beklentiler Faktörü	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,82	1,05	9,947	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,47	1,00			(2-5)
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,33	0,94			(3-5)
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,32	0,98			(4-5)
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,82	1,01			
Telefon Bağımlılığı Genel	0-1 yılda bir ⁽¹⁾	28	3,72	0,79	8,674	0,000*	(1-5)
	2 yılda bir ⁽²⁾	52	3,26	0,92			(2-5)
	3 yılda bir ⁽³⁾	83	3,26	0,78			(3-5)
	4 yılda bir ⁽⁴⁾	66	3,34	0,82			(4-5)
	5 yıl ve üzeri ⁽⁵⁾	156	2,85	0,96			

Tablo 9: Akıllı Telefon Bağımlılığının Telefon Değişirme Sıklığına Göre Farklılaşmasına Yönelik Anova Analiz Sonuçları

Bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin telefon değiştirme sıklığına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Anova analizi uygulanmıştır. Uygulama sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile telefon değiştirme sıklığına arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile telefon değiştirme sıklığı grupları arasındaki farkın kaynağı

Scheffe testi ile incelenmiştir. Tablo 9 incelendiğinde günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans ($F= 8.309$; $p=0.000$; $p<0.05$), yoksunluk ($F= 5.190$; $p=0.000$; $p<0.05$), sanal yönelimli ilişkiler ($F= 5.169$; $p=0.000$; $p<0.05$), aşırı kullanım ($F= 5.172$; $p=0.000$; $p<0.05$), sosyal ağ ($F= 6,022$; $p=0.000$; $p<0.05$), fiziksel belirtiler ($F= 5.514$; $p=0.000$; $p<0.05$) ve pozitif beklentiler ($F= 9.947$; $p=0.000$; $p<0.05$) faktör düzeylerinin günde ortalama telefon kullanım süresine göre farklılık düzeyi istatistiksel olarak %95 güven aralığında %5 hata payı göz önünde bulundurularak incelendiğinde aralarında anlamlılık gösterdiği saptanmıştır.

Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin telefon değiştirme sıklıklarına göre incelendiğinde aralarında anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($F= 8.674$; $p=0.000$; $p<0.05$). 5 yıl ve üzerinde telefon değiştirenler ($\bar{x}=2,85$) telefonlarını 0-1 yılda bir ($\bar{x}=3,72$), 2 yılda bir ($\bar{x}=3,26$), 3 yılda bir ($\bar{x}=3,26$) ve 4 yılda bir ($\bar{x}=3,34$) değiştiren bireylere göre daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre telefonlarını 2 yılda bir ve 3 yılda bir değiştirenler arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir.

	Kullanılan Sosyal Medya Sayısı	n		s.s	F	p	Scheffe
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma Ve Tolerans Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	1,89	0,54	61,397	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,84	1,01			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,58	0,92			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,94	0,95			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	4,11	0,91			
Yoksunluk Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	2,21	0,56	26,483	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,89	0,80			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,31	0,91			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,44	0,89			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,64	0,85			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	1,39	0,63	21,292	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,07	0,85			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	2,34	0,94			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	2,50	1,03			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	2,83	0,91			
Aşırı Kullanım Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	2,06	0,58	39,465	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,75	0,85			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,34	0,95			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,60	0,98			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,82	0,85			

Sosyal Ağ Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	1,16	0,45	66,721	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,46	1,01			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,25	1,11			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,74	1,03			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,84	1,21			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	1,77	0,71	44,891	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,71	0,87			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,22	0,99			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,67	0,95			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,64	0,88			
Pozitif Beklentiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	2,03	0,61	36,953	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,81	0,83			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,13	0,91			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,59	0,86			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,76	1,03			
Telefon Bağımlılığı Genel	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	48	1,88	0,43	62,477	0,000*	(1-2)
	1 tane ⁽²⁾	64	2,71	0,73			(1-3)
	2 tane ⁽³⁾	105	3,22	0,77			(1-4)
	3 tane ⁽⁴⁾	86	3,53	0,76			(1-5)
	4 tane ve üzeri ⁽⁵⁾	82	3,71	0,72			

Tablo 10: Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyinin Kullanılan Sosyal Medya Sayısına Göre Farklılaşmasına Yönelik Anova Analiz Sonuçları

Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin kullanılan sosyal medya sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Anova analizi kullanılmıştır. Akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile kullanılan sosyal medya sayısı grupları arasındaki farkın kaynağı Scheffe testi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda akıllı telefon bağımlılığı düzeyi ile kullanılan sosyal medya hesabı sayısı arasında anlamlılık söz konusudur ($F=62.477$; $p=0.000$; $p<0.05$). Sosyal medyayı hiç kullanmayanların ($=1,88$) akıllı telefon bağımlılığı genel düzeyleri 1 tane ($=2,71$), 2 tane ($=3,22$), 3 tane ($=3,53$) ve 4 ve üzeri ($=3,71$) kullananlara göre daha düşük olduğu görülürken, 4 ve üzeri sosyal medya hesabı kullanan katılımcıların diğer katılımcılara göre bağımlılık düzeyi daha yüksektir.

	Günde Ortalama Sosyal Medya Kullanımı	n		s.s	F	p	Scheffe
Günlük Yaşam İşlevselliğinde Bozulma Ve Tolerans Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	1,84	0,52	86,893	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,74	0,86			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,66	0,95			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	4,20	0,76			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	4,39	0,76			

Yoksunluk Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	2,17	0,56	41,610	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,83	0,85			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,25	0,84			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,73	0,83			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	4,01	0,64			
Sanal Yönelimli İlişkiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	1,35	0,57	29,259	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	1,97	0,81			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	2,36	0,97			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	2,90	0,90			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	2,81	0,89			
Aşırı Kullanım Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	2,01	0,52	48,757	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,78	0,84			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,37	0,92			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,81	0,86			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	4,09	0,91			
Sosyal Ağ Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	1,16	0,46	70,958	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,44	0,95			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,41	1,15			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,82	1,03			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	4,05	1,21			
Fiziksel Belirtiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	1,77	0,69	59,633	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,65	0,83			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,24	0,93			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,83	0,78			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	4,05	1,00			
Pozitif Beklentiler Faktörü	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	2,02	0,57	36,078	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,82	0,93			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,29	0,96			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,69	0,81			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	3,89	1,03			
Telefon Bağımlılığı Genel	Hiç Kullanmıyorum ⁽¹⁾	49	1,85	0,38	85,233	0,000*	(1-2)
	0-1 saat ⁽²⁾	69	2,66	0,70			(1-3)
	2-3 saat ⁽³⁾	152	3,27	0,74			(1-4)
	4-5 saat ⁽⁴⁾	84	3,76	0,64			(1-5)
	6 saat ve üzeri ⁽⁵⁾	31	3,96	0,65			

Tablo 11: Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyinin Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Farklılaşmasına Yönelik Anova Analiz Sonuçları

Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyal medya kullanım süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Anova analizi kullanılmıştır. Akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile sosyal medya kullanım süresi grupları arasındaki farkın kaynağı Scheffe testi ile incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda akıllı telefon bağımlılığı düzeyi ile sosyal medya kullanım süresi arasında anlamlılık söz konusudur ($F= 36,078$; $p=0.000$; $p<0.05$). Sosyal medyayı hiç kullanmayan katılımcıların ($=1,85$), 0-1 saat ($=2,66$), 2-3 saat

(=3,27), 4-5 saat (=3,76) ve 6 saat ve üzeri (=3,96) kullanan katılımcılara göre, akıllı telefon bağımlılık düzeyinin daha düşük olduğu görülürken, 6 saat ve üzeri kullanan katılımcıların bağımlılık düzeyinin diğer katılımcılara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Aşırı ve bilinçsiz akıllı telefon kullanımından kaynaklanan akıllı telefon bağımlılığı bireyler üzerinde fiziksel, psikolojik ve sosyal olmak üzere birtakım sorunlar oluşturmakta, bu sorunlar bireyin aile yaşamını, sosyal çevresini, iş hayatını, eğitim hayatını ve en önemlisi sağlığını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu çalışma Erzurum İlinde yaşayan bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Alt faktörler incelendiğinde günlük yaşam işlevselliğinde bozulma ve tolerans faktörü katılımcılardan en yüksek puanı alırken, sanal yönelimli ilişkiler faktörü en düşük puanı almıştır. Ölçekte yer alan sorulara yönelik katılımcılar en yüksek puanı “Akıllı telefonumla meşgul iken rahatsız edilmek beni sinirlendirir” maddesine verirken, en düşük puanı “Akıllı telefondaki arkadaşlarımla zaman geçirmeyi gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla ya da diğer aile bireyleriyle zaman geçirmeye tercih ediyorum” maddesine vermişlerdir. Araştırma sonucunda katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile cinsiyet arasında farklılaşma bulunamamıştır. Bu bulgu Kuyucu'nun (2017), Mert ve Özdemir'in (2018) yaptıkları araştırma sonucuyla da desteklenmektedir. Cinsiyet açısından kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha fazla akıllı telefon kullandıkları görülmüştür. Ancak sosyal ağ faktörü ve pozitif beklentiler faktörünün cinsiyete göre aralarında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi yaş ile ilişkilendirildiğinde arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($F= 70.838$; $p=0.000$; $p<0.05$). Çakır ve Oğuz'un (2017), Kuyucu'nun (2017) yaptıkları çalışma bu bulguyu desteklemektedir. Ancak Mert ve Özdemir (2018) yaptıkları çalışmada negatif bir ilişki bulmuşlardır. Veriler doğrultusunda 15-24 yaş aralığı içerisinde yer alan katılımcıların yaşça kendilerinden daha büyük olan katılımcılara göre akıllı telefonlarıyla daha fazla zaman geçirdikleri ve yedi alt boyutlu faktör karşılaştırmalarının hepsinde daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Bu bağlamda 15-24 yaş aralığında yer alan katılımcıların kendilerinden büyük yaş gruplarında yer alan katılımcılara oranla, akıllı telefon bağımlılık düzeyinin daha

yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda katılımcıların yaşları arttıkça akıllı telefonlara yüklediği anlam azaldığı için bağımlılık düzeyi düşmekte tam tersi katılımcıların yaşları düştükçe akıllı telefonlara yüklediği anlam arttığı için bağımlılık düzeyi artmaktadır.

Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile eğitim durumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür ($F= 15.601$; $p=0.000$; $p<0.05$). Mert ve Özdemir (2018) ise yaptıkları çalışmada eğitim durumunun akıllı telefon bağımlılığına neden olmadığını tespit etmişlerdir. Eğitim durumu açısından lise mezunu katılımcıların ilköğretim, ortaöğretim, üniversite ve lisansüstü katılımcılara göre akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilköğretim mezunu katılımcıların, ortaöğretim, lise, üniversite ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre akıllı telefon bağımlılık düzeyleri daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda eğitim seviyesi arttıkça katılımcıların bağımlılık düzeyi artmakta, katılımcıların eğitim seviyesi düştükçe bağımlılık düzeyi de azalmaktadır. Katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyleri bütün alt faktörler incelendiğinde medeni duruma ile ilişkilendirildiğinde aralarında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($t=-10.789$; $p=0,000$; $p<0.05$). Araştırma sonucunda bekar olan katılımcıların evli olan katılımcılara göre akıllı telefonlara daha fazla bağımlı olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile telefon kullanım süresi arasında pozitif bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($F= 53,554$; $p=0.000$; $p<0.05$). Çakır ve Oğuz (2017) tarafından yapılan çalışma bu bulguyu desteklemektedir. Ölçeğin yedi alt boyutları da incelendiğinde ve birbirleriyle karşılaştırıldığında günde ortalama 8 saat ve üzeri telefon kullanan katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha yüksekken, günde ortalama 0-1 saat arası telefon kullanan katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyinin daha düşük olduğu görülmüştür. Katılımcıların telefon kullanım süresi arttıkça aynı oranda bağımlılık düzeyi artmakta, telefon kullanım süresi azaldıkça bağımlılık düzeyi de düşmektedir.

Araştırma sonucunda akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile telefon değiştirme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($F= 8.674$; $p=0.000$; $p<0.05$). Veriler incelendiğinde telefonunu 0-1 yılda bir, 2 yılda bir, 3 yılda bir ve 4 yılda bir yenileyen katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyleri 5 yıl ve üzeri yenileyen katılımcılara göre bağımlılık düzeyleri daha fazladır. Ölçeğin yedi alt boyutları da incelendiğinde ve birbirleriyle karşılaştırıldığında telefon

değiştirme sıklığı 0-1 yılda bir yapan katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha fazlayken, telefon değiştirme sıklığı 5 yıl ve üzeri yapan katılımcıların akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha düşüktür. Bu kapsamda telefon değiştirme eylemini kısa süre içerisinde gerçekleştiren katılımcıların akıllı telefonlara olan bağımlılığı daha fazlayken, telefon değiştirme eylemini uzun süre içerisinde gerçekleştiren katılımcıların ise akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kullanılan sosyal medya sayısı ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($F=62.477$; $p=0.000$; $p<0.05$). Bu bağlamda 4 ve üzeri sosyal medya kullanan katılımcıların diğer sosyal medya kullanıcılarına göre akıllı telefonlara daha fazla bağımlı olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısı arttıkça bağımlılık düzeyi artmakta, sosyal medya sayısı düştükçe bağımlılık düzeyi de düşmektedir. Sosyal medya kullanım süresi ile akıllı telefon bağımlılık düzeyi arasında anlamlılık söz konusudur ($F= 36,078$; $p=0.000$; $p<0.05$). Bütün faktörler incelendiğinde günde ortalama sosyal medya kullanım süresi 6 saat ve üzerinde olan katılımcıların diğer katılımcılara göre akıllı telefon bağımlılık düzeyi daha yüksekken, günde ortalama sosyal medya uygulamalarını hiç kullanmayanların akıllı telefon bağımlılık düzeyinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların sosyal medya kullanım süresi arttıkça bağımlılık düzeyi artmakta, sosyal medyada geçirilen zaman azaldıkça bağımlılık düzeyi de düşmektedir. Kısaca kullanılan sosyal medya hesaplarının fazla olması ve sosyal medyada geçirilen zamanın artması akıllı telefon bağımlılığına yol açmaktadır.

Katılımcıların akıllı telefon kullanım amaçları incelendiğinde; katılımcılar en fazla %23,6'sının iletişim/haberleşmek için, %22,6'sının sosyal medya uygulamalarını kullanmak için, %16,9'unun oyun oynamak/müzik dinlemek için, %13,4'ünün internette gezinmek için akıllı telefonlarını kullanırken, en az %12,5'inin mesajlaşmak için, %10,2'sinin fotoğraf çekmek/video izlemek için ve %0,8'inin ise diğer eylemler için (12) akıllı telefonlarını kullandıkları görülmüştür. Bu veriler doğrultusunda her ne kadar katılımcılar öncelikle telefonlarını iletişim amaçlı kullansalar da sosyal medya, oyun oynama, müzik dinleme gibi eylemler için de çok fazla kullandıkları görülmektedir. Bu durum günümüzde bireylerin akıllı telefon kullanım pratiklerinin değiştiğini, aşırı ve bilinçsiz akıllı telefon kullanımından dolayı akıllı telefonlara çok fazla bağımlı hale geldiklerini göstermektedir.

Günümüzde aşırı ve kontrolsüz akıllı telefon kullanımı hızlı bir biçimde artmakta bu durum başta gençler olmak üzere yediden yetmişe toplumun tamamını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için uzmanlar tarafından seminerler, kurslar düzenlenerek insanlar bilinçlendirilebilir. Erzurum İlinde yaşayan bireylerin akıllı telefon bağımlılık düzeyini tespit edilmesi için yapılan bu araştırma özgün bir araştırmadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların sonraki süreçte akıllı telefon bağımlılığı ve alt boyutları üzerine yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca aşırı sosyal medya kullanımı, aşırı oyun oynama, yalnızlık gibi akıllı telefon bağımlılığına yol açan etmenlerin yanı sıra diğer etmenlerde farklı örneklem grupları içerisinde araştırılabilir.

Kaynakça

- Ada, Serkan ve Tatlı, Hasan Sadık (2012). “Akıllı Telefon Kullanımını Etkiyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma”. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Kahramanmaraş.
- Aktaş, Hasret ve Yılmaz, Nurcan (2017). “Üniversite Gençlerinin Yalnızlık ve Utangaçlık Unsurları Açısından Akıllı Telefon Bağımlılığı”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 86-102
- Altunışık, Remzi. Coşkun, Recai. Bayraktaroğlu, Serkan ve Yıldırım, Engin (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (Geliştirilmiş 6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aslan, Sinan ve Aylaz, Rukiye (2014). “Akademisyenlerin İnternet Bağımlılık Düzeyleri ve Buna Bağlı Oluşabilecek Sağlık Sorunlarının Değerlendirilmesi”. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(3), 14-49.
- Bian, Mengwei ve Leung, Louis (2014). “Linking Loneliness, Shyness, Smartphone Addiction Symptoms and Patterns of Smartphone Use to Social Capital”. *Social Science Computer Review*, 33(1), 1-19. <https://doi.org/10.1177/0894439314528779>
- Bozkurt, Sevda (2018). Balıkesir İlinin Kepsut İlçesinde Yaşayan Bireylerin İnternet Kullanım Alışkanlıkları. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, Özlem ve Oğuz, Ebru. (2017). “Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişki”. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 418-429.
- Çetinkaya, Semra (2019). Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı ile İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirci, Kadir. Orhan, Hikmet. Demirdas, Arif ve Akpınar, Abdullah (2014). “Validity and Reliability of The Turkish Version of The Smartphone Addiction Scale in A Younger Population”. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 24(3), 226–34. <https://doi.org/10.5455/bcp.20140710040824>
- Doğan, Ayhan (2017). “İletişime Giriş”, İletişim Kavramı ve Süreci (Der. Eyyüp Akbulut), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, s. 4-23.

- Elhai, Jon D. Levine, Jason C. Dvorak, Robert D. ve Hall, Brian J. (2016). "Fear of Missing Out, Need for Touch, Anxiety and Depression are Related to Problematic Smartphone Use". *Computers in Human Behavior*, 63, 509-516.
- Gegez, Ercan (2010). *Pazarlama Araştırmaları* (3.Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Griffiths, Mark (2003). "Internet Gambling: Issues, Concerns, and Recommendations". *Cyberpsychology & Behavior*, 6(6), 557-568.
- Hayırcı, Beyza ve Sarı, Enver (2020). "Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeyleri ile Sosyal Kaygı ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 61-79.
- Hızarcı, Öznur (2018). *Problemlerli Cep Telefonu Kullanımı, Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (GGK), Yaşam Doyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi (Üsküdar Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencileri Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaarslan, İlknur Aydoğdu ve Budak, Leyla (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması". *Journal Of Yaşar University*, 7(26), 4548-4571.
- Kwon, Min Lee vd. (2013). "Development and Validation of A Smartphone Addiction Scale (SAS)". *PLoS One*, 8(2), 1-7. <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0056936>
- Meral, Dursun (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Akıllı Telefon Bağımlılığının Yalnızlık, Yaşam Doyumu ve Bazı Kişisel Özellikler Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mert, Abdullah ve Özdemir, Gizem (2018). "Yalnızlık Duygusunun Akıllı Telefon Bağımlılığına Etkisi". *Uluslararası Toplum Araştırması Dergisi*, (8), 90-110.
- Mok, Jung-Yeon vd. (2014). "Latent Class Analysis on İnternet and Smartphone Addiction in College Students". *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 817-828. [10.2147/NDT.S59293](https://doi.org/10.2147/NDT.S59293)
- Park, Cheol ve Park, Ye Rang (2014). "The Conceptual Model on Smart Phone Addiction Among Early Childhood". *International Journal of Social Science and Humanity*, 4(2), 147-150.

- Richmond, Shane (2012). “Smartphones Hardly Used For Calls”.
<https://www.telegraph.co.uk/technology/mobile-phones/9365085/Smartphones-hardly-used-for-calls.html> Erişim Tarihi: 02.09.2020
- Statista, (2016). “Number of Mobile Phone Users Worldwide from 2015 to 2020”. <https://www.statista.com/statistics/274774/forecast-of-mobile-phone-users-worldwide/> Erişim Tarihi: 16.10.2020
- Şata, Mehmet. Çelik, İlyas. Ertürk, Zafer ve Taş, Umut Erkin (2016). “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk Lise Öğrencileri İçin Uyarılma Çalışması”. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 7(1), 156-169
- Uzbay, Tayfun (2009). “Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel bilgiler ve Bağımlılık Yapan Maddeler”. Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi, (21) 5-15.
- Ünal, Muhammed Harun (2015). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi. (Uzmanlık Tezi). Ankara: Sağlık Bakanlığı Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2015). “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması”. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> Erişim Tarihi: 23.05.2020
- Yılmaz, Gül. Şar, Ali Haydar ve Civan, Sema (2015). “Ergenlerde Mobil Telefon Bağımlılığı ile Sosyal Kaygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, 2(2), 20-37.
- We Are Social, (2020). “Digital 2020 Global Digital Overview”. <https://wearesocial.com/digital-2020>. Erişim Tarihi: 02.10.2020